

Два новыя вельмі каштоўныя даведнікі — «Перыядычны друк Беларусі.

1817—1916 г.г.» і «Перыядычны друк Беларускай ССР. 1917—1958 г. Вып. I. Часопісы» — выпушчаны нядаўна Рэдакцыйна-выдавецкім аддзелам кніжнай палаты БССР пры Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя Ул. І. Леніна.

«Перыядычны друк Беларусі. 1817—1916 г.г.» (складальнік А. А. Сакольнічак) — гэта падрабязны бібліяграфічны ўказальнік дарэвалюцыйных газет і часопісаў, якія выходзілі на рускай і беларускай мовах на тэрыторыі сучаснай БССР і ў некаторых гарадах былога Паўночна-Заходняга краю Расіі. Тут сабраны і сістэматызаваны самыя разнастайныя звесткі пра перыядычныя выданні Беларусі: пра іх палітычны кірунак, профіль, перыядычнасць, месца і час выпуску, склад рэдакцыі і г. д. Указальнік дае ўяўленне пра перыядыку Мінска, Вільні, Баранавіч, Бабруйска, Барысава, Горы-Горак, Оршы і іншых гарадоў Беларусі.

Ва ўказальніку сабраны звесткі пра такія рэдкія і малавядомыя выданні, як «Мінская газета» (1906), «Мінчанин» (1913), «Мінский огонек» (1913), «Мінская правда» (1914), «Мінская речь» (1906), «Мінский вечер» (1915), «Мінский телеграф» (1914), «Отклики Белоруссии» (Мінск, 1906), «Фотографическая иллюстрация» (Мінск, 1863), «Белорусский голос» (Гомель, 1910), «Бобруйская жизнь» (1913—1914), «Витебская жизнь» (1906), «Голос жизни» (Віцебск, 1905—1906), «Гомельская жизнь» (1910), «Гомельский театально-музыкальный вестник» (1914), «Могилевский голос» (1906), «Могилевский курьер» (1911), «Западный Буг» (Брэст, 1904—1905), «Лидское слово» (1912—1913), і інш.

Значную цікавасць для даследчыкаў маюць матывы забароны выдання некаторых газет. Напрыклад, «агульнадаступная палітычная, грамадска-эканамічная і літаратурная» газета «Вобруйские отклики» была закрыта за перадрук на сваіх старонках выданняга артыкула Ул. І. Леніна «Памяці Герцана» (№ 72, 29 сакавіка 1912 г.). Мінскія газеты

ПРАДОЎЖЫЦЬ ПАЧАТУЮ ПРАЦУ

«Голос Белоруссии» і «Северо-Западный курьер» (1906) і гомельскі «Труд»

(1906) былі закрыты «звиду вреднаго направления» ў часе рэвалюцыйных падзей 1905—1907 г.г. Ёсць у даведніку звесткі і пра нелегальныя бальшавіцкія выданні: «Летучий листок Полесского комитета РСДРП» (Гомель, 1905), «Мінский летучий листок» (1906), «Листок Северо-западного Союза» (месца выдання невядома, 1905), «Солдатская воля» (Гродна, 1906), «Солдатская жизнь» (Вілья, 1906—1907). Не меншую цікавасць мае апісанне часопіса «Гоман» — «беларускага рэвалюцыйнага агляду», які ён афіцыйна лічыўся. Часопіс друкаваўся на гектографе ў 1884 годзе, месца выдання невядома, ёсць звесткі, што экзэмпляр «Гомана» ў 1912 годзе захоўваўся ў архіве ў Лондане. У Мінску былі выдадзены №№ 5 і 6 рабочага лістка «Зерно», які выходзіў пад рэдакцыяй Г. В. Плеханава, П. Б. Аксельрода і А. П. Буланова спачатку ў Жэневе, а пасля ў Пенярбургу. Тут выдаваўся таксама часопіс «Черный передел» (1881).

Шкада толькі, што асноўная большасць перыядычных выданняў, якія апісаны ў даведніку, адсутнічае ў бібліятэках рэспублікі, таму звесткі пра многія газеты і часопісы няпоўныя і не заўсёды дакладныя. Вельмі часта ў апісанні таго ці іншага выдання сустракаюцца заўвагі: «няма звестак», «дата выхаду ў свет не ўстаноўлена», «колькасць нумароў, выданых у... годзе, не высветлена», і г. д. Зусім правільна, што ў даведнік уключаны некаторыя перыядычныя выданні, якія выходзілі па-за межамі Беларусі, але змяшчалі беларускія матэрыялы. Аднак гэты прынцып трэба было вытрымаць да канца і не абмінаць увагай найбольш цікавыя польскія газеты і часопісы, што выдаваліся ў Вільні і аддавалі вялікую ўвагу эканоміцы, побыту, мове і гістарычнаму мінуламу беларускага народа («Litwa i Ruś», «Zaranie», «Dziennik Wileński», «Kurjer Litewski», «Nowe życie» і інш.).

Варта было таксама даць апісанне рускай віленскай «Вечерней газеты», якая вітала абуджэнне нацыянальнай самасвядомасці беларусаў, змяшчала пе-

раклады твораў Я. Купалы. Чамусьці ні ў асноўным, ні ў раздзеле «Перыядычныя выданні на беларускай мове» не ўпамінаюцца капальскія рукапісныя часопісы «Заря» і «Голос низа», што выдаваліся ў 1910—1911 гг. на рускай мове, і беларуская «Вольная думка» (1911). Не ўлічаны таксама беларускія аднаднеўкі «Колас беларускай нівы» (1913) і «Дзень штукарства» (1914).

Складальнік указальніка А. А. Сакольчык ажыццявіў вялікую і складаную працу па збору і сістэматызацыі звестак пра перыядычныя выданні Беларусі. Аднак трэба спадзявацца, што пачатую справу над вывучэннем перыядычнага друку Беларусі аддзел беларускай літаратуры і бібліяграфіі бібліятэкі імя Ул. І. Леніна давядзе да канца падрыхтуе падрабязны даведнік усіх найбольш цікавых беларускіх матэрыялаў. Хацелася б атрымаць звесткі і пра лёс перыядычных выданняў, што ў свой час рэкламаваліся ў дарэвалюцыйных газетах, але пра якія нічога няма ў бібліяграфічным указальніку: «Березина» (Бабруйск, 1906), «Брестлітовскі курьер» (1906, 1915), «Витебский огонек» (1913), «Западная Двина», «Провинция», «Новая провинция» (Віцебск, 1911—1912), «Гомельские вести» (1909), «Гродненские отголоски» (1905), «Лепельский листок» (1911), «Слонимский листок» (1913), а таксама мінскія газеты «Дружок» (1913), «Жизнь провинции» (1906), «Картечь» (1906), «Народная нужда» (1906), «Наш край» (1906), «Рецензент» (1915) і інш.

Добрым дапаможнікам з'яўляецца і другі бібліяграфічны указальнік — «Пе-

рыядычны друк Беларускай ССР. 1917—1958 гг. Вып. I. Часопісы», у якім сабрана і апісана таксама вялікая колькасць (каля 500) разнастайных выданняў. Праўда, у гэтай кнізе некаторыя моманты выклікаюць пытанні. Перш за ўсё, ці правільна не вылучаць асобна выданні, назва якіх мянялася? Ва ўказальніку атрымалася, што пад № 8 адначасова зарэгістраваны два розныя часопісы «Аршанскі маладняк» і «Асвета», а пад № 13 — «Беларуская медычная думка» і «Беларуская работніца і сялянка». Пад аднымі нумарамі аб'яднаны «Беларускі пчалар» і альманах «Беларусь», «Белорусский кооператор» і «Белорусский студент», «Навуковыя запіскі Віцебскага дзяржаўнага ветэрынарнага інстытута пры трэсце «Свінавод» і полацкі альманах «Надзвінне», «Наш дзевянік» і «Наш край» і г. д. Многа ў гэтым выпуску памылак, пропусаў, чымна адбытых старонак, якія цяжка прачытаць.

Яшчэ адна вельмі істотная заўвага. Два каштоўныя бібліяграфічныя указальнікі выданы **мізэрнымі тыражамі**: «Перыядычны друк Беларусі. 1817—1916 гг.» — 250 экзэмпляраў, а «Перыядычны друк Беларускай ССР. 1917—1958 гг. Вып. I. Часопісы» — 300 экз. Абодва указальнікі надрукаваны на рататары. Няўжо дырэцыя Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя Ул. І. Леніна не магла паклапаціцца, каб такія важныя навуковыя дапаможнікі былі выданы друкарскім спосабам і большымі тыражамі?